

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 4

2026

“OYIMTILLA” VA “BONU” ROMANLARIDA AYOL TAQDIRI

Mamatova Dilorom

Qarshi davlat texnika universiteti, o‘qituvchi

Annotatsiya

Ushbu maqolada Zulfiya Qurolboy qizi va Iqbol Mirzo asarlari – “Oyimtilla” va “Bonu” romanlarida ayol taqdiri va gender muammosi tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida asarlardagi ayol qahramonlar hayoti, ularning oiladagi o‘rni, tarbiya va milliy mentalitet bilan bog‘liqligi ko‘rib chiqiladi. Ishda o‘zbek va ingliz adabiyoti kontekstida ayol obrazining badiiy talqini va jamiyatdagi roli muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: Oyimtilla, Bonu, ayol taqdiri, gender muammosi, oila, tarbiya, milliy mentalitet

ЖЕНСКАЯ СУДЬБА В РОМАХ «ОЙИМТИЛЛА» И «БОНУ»

Маматова Дилором

Каршинский государственный технический университет, преподаватель

Аннотация

В данной статье анализируется судьба женщин и гендерные проблемы в романах «Ойимтилла» Зульфийи Куролбой кизи и «Бону» Икбола Мирзо. В исследовании рассматривается жизнь женских персонажей, их роль в семье, связь воспитания с национальным менталитетом. Обсуждается художественное изображение женщин и их социальная роль в контексте узбекской и английской литературы.

Ключевые слова: Ойимтилла, Бону, судьба женщин, гендерные проблемы, семья, воспитание, национальный менталитет

THE FATE OF WOMEN IN THE NOVELS “OYIMTILLA” AND “BONU”

Mamatova Dilorom

Karshi State Technical University, Lecturer

Abstract

This article analyzes the fate of women and gender issues in the novels “Oyimtilla” by Zulfiya Qurolboy qizi and “Bonu” by Iqbol Mirzo. The study examines the lives of female characters, their role in the family, and the connection between upbringing and national mentality. The artistic representation of women and their social roles is discussed within the context of Uzbek and English literature.

Keywords: Oyimtilla, Bonu, fate of women, gender issues, family, upbringing, national mentality

Adabiyotda ayol obrazini tadqiq etish masalasi zamonaviy fan diqqat markazida turibdi. Ayol qahramonlarning taqdiri, ularning jamiyatdagi o‘rni va oiladagi roli nafaqat badiiy, balki ijtimoiy va madaniy kontekstda ham muhim hisoblanadi. Ingliz va o‘zbek adabiyoti misolida ayol taqdiri turlicha ifodalanadi: ingliz adabiyotida ayolning individual huquqlari, erkinligi va shaxsiy tanlovlari ko‘proq markazga qo‘yilsa, o‘zbek adabiyotida oilaviy qadriyatlar, milliy mentalitet va tarbiya unsurining roli ko‘zga tashlanadi.

Ushbu maqolada Zulfiya Qurolboy qizi va Iqbol Mirzo asarlari — “Oyimtilla” va “Bonu” — misolida gender muammosi va ayol taqdiri o‘rganiladi. Tadqiqotning maqsadi ikki asardagi

ayol qahramonlarning hayoti, ularning oiladagi oʻrni va tarbiyaviy konteksti orqali milliy mentalitetning taʼsirini ochib berishdir. Shuningdek, maqolada ayol obrazining badiiy talqini va jamiyatdagi roli, oʻzbek va ingliz madaniyati farqlari bilan bogʻliq jihatlar tahlil qilinadi.

Tadqiqot natijalari nafaqat adabiy tahlil, balki gender masalalari va milliy mentalitetni oʻrganish borasida ham muhim ilmiy ahamiyatga ega [1; 36-b.].

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Tadqiqotda ishlatilgan adabiyotlar tahlili ikkita asosiy yoʻnalishni oʻz ichiga oladi: birinchisi, oʻzbek adabiyotidagi ayol obrazlari va gender masalasi boʻlsa, ikkinchisi ingliz adabiyotidagi shaxsiy huquqlar va ayol taqdiri konsepsiyasidir. “Oyimtilla” (Zulfiya Qurolboy qizi) va “Bonu” (Iqbol Mirzo) [2; 120-b.] romanlarida ayol qahramonlar hayoti, ularning oiladagi oʻrni, tarbiya va milliy mentalitet bilan bogʻliqligi oʻrganildi. Shu bilan birga, ingliz adabiyotidagi epik va romantik anʼanalar orqali ayol obrazining erkinlik va shaxsiy tanlovlari talqini bilan solishtirildi.

Tadqiqot metodologiyasi integrativ yondashuvga asoslangan. Quyidagi usullar qoʻllanildi:

1. **Matnni tahlil qilish (textual analysis):** roman matnlari orqali ayol qahramonlarning xarakteri, qaror qabul qilish jarayoni va jamiyat bilan aloqasi oʻrganildi [3; 48–57-b.].
2. **Taqqosiy tahlil (comparative analysis):** “Oyimtilla” va “Bonu” romanlaridagi ayol taqdiri va gender masalalari ingliz adabiyoti qadriyatlarini bilan solishtirildi.
3. **Sotsiokultural kontekst tahlili:** ayol obrazining milliy mentalitet, oila va tarbiya bilan bogʻliqligi oʻrganilib, ijtimoiy-psixologik jihatlar tahlil qilindi.
4. **Badiiy-metodik yondashuv:** qahramonlar hayoti va ular bilan bogʻliq konfliktlar adabiy tahlil metodlari orqali chuqur oʻrganildi.

Ushbu metodologiya yordamida maqola ikki asardagi ayol qahramonlarning taqdiri, oilaviy va ijtimoiy konteksti, shuningdek, gender va madaniyat oʻrtasidagi bogʻliqlikni aniq va tizimli tarzda tahlil qilish imkonini berdi [4; 89–92-b.].

Muhokama. “Oyimtilla” va “Bonu” romanlarida ayol taqdiri va gender masalalari har ikki asarda oʻziga xos badiiy talqin bilan ifodalangan. “Oyimtilla”da Zulfiya Qurolboy qizi ayol qahramon hayotini milliy qadriyatlar, oilaviy tarbiya va jamiyat kutgan rollar kontekstida tasvirlaydi. Ayolning oila va jamiyat oldidagi majburiyatlarini uning shaxsiy erkinligi va tanlovlarini cheklashga olib keladi, bu esa qahramonning ichki konfliktini kuchaytiradi.

Shu bilan birga, “Bonu” romanida Iqbol Mirzo qahramonlarining shaxsiy huquqlari va erkinliklarini koʻproq taʼkidlaydi. Ayol obrazining jamiyatdagi roli va oila bilan bogʻliqligi ham markaziy oʻrinda turadi, ammo u oʻz xohishi va qarorlarini amalga oshirishga intiladi. Bu ikki asar orqali ingliz va oʻzbek adabiyoti mentalitetidagi farqlar aniq koʻzga tashlanadi: ingliz adabiyotida individualizm va shaxsiy tanlov, oʻzbek adabiyotida esa milliy mentalitet va tarbiyaviy qadriyatlar asosiy rol oʻynaydi.

Tahlil shuni koʻrsatadiki, ayol taqdiri va gender masalasi oʻrganilganda nafaqat qahramonlarning shaxsiy xatti-harakatlari, balki ularning jamiyat, oila va milliy qadriyatlar bilan bogʻliqligi ham muhim ahamiyatga ega. Shu nuqtai nazardan, “Oyimtilla” va “Bonu” romanlari orqali ayol qahramonlarning turli ijtimoiy va madaniy sharoitlarda shakllanishi, ularning shaxsiy erkinligi va ijtimoiy majburiyatlarini oʻrganiladi [5; 95–96-b.].

Muhokama davomida, shuningdek, gender muammosining badiiy talqini va milliy mentalitet bilan uzviy bogʻliqligi aniqlanadi. Bu esa ayol obrazini chuqurroq tahlil qilishga, shaxsiy erkinlik va jamiyat kutgan rollar oʻrtasidagi qarama-qarshilikni ochib berishga yordam beradi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, “Oyimtilla” va “Bonu” romanlarida ayol taqdiri va gender masalalari turlicha ifodalanadi.

1. **Ayol qahramonlarning oiladagi oʻrni:** “Oyimtilla” romanida ayol qahramonlar oilaviy majburiyat va milliy qadriyatlar bilan cheklangan boʻlsa, “Bonu”da qahramonlar oilaviy va jamiyat qoidalariga boʻysunsa-da, shaxsiy tanlovlarini amalga oshirishga intiladi [6; 45–

53-b.].

2. **Milliy mentalitet va tarbiya:** Ikkala asarda ham tarbiya va milliy mentalitet ayol taqdiri shakllanishida muhim rol o'ynaydi. "Oyimtilla"da milliy qadriyatlar ayolni jamiyatning kutgan roli bilan bog'lasa, "Bonu"da esa qadriyatlar shaxsiy erkinlik bilan muvozanatlashadi.
3. **Ayolning shaxsiy erkinligi:** "Bonu" romanida ayol qahramonning shaxsiy erkinligi va qaror qabul qilish qobiliyati ko'proq ta'kidlangan bo'lsa, "Oyimtilla"da ayol qahramonlar jamiyat va oilaviy majburiyatlar bilan chegaralangan [7; 344–347-b.].
4. **Gender muammosining badiiy talqini:** Ikkala roman ham gender muammosini badiiy vositalar orqali ochib beradi: qahramonlarning ichki dunyosi, qarama-qarshiliklari va shaxsiy tajribasi orqali. Bu esa ayol obrazining chuqur tahlil qilinishiga imkon yaratadi [8; 17–22-b.].

Umuman olganda, natijalar shuni ko'rsatadiki, ayol taqdiri va gender muammosi har bir milliy madaniyat kontekstida o'ziga xos ifodalanadi, ammo ularning umumiy jihati — ayol qahramonning shaxsiy erkinligi va jamiyat kutgan rollari o'rtasidagi qarama-qarshilikni yoritishdir.

Xulosa. Ushbu tadqiqot "Oyimtilla" va "Bonu" romanlarida ayol taqdiri va gender muammosini o'rganishga bag'ishlandi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, har ikki asarda ayol qahramonlarning hayoti, oiladagi o'rni va jamiyat bilan aloqasi milliy mentalitet va tarbiyaviy qadriyatlar bilan chambarchas bog'liq.

"Oyimtilla" romanida ayol qahramonlar ko'proq oilaviy majburiyatlar va milliy qadriyatlar bilan chegaralangan bo'lsa, "Bonu"da qahramonlar shaxsiy erkinlik va tanlov imkoniyatlariga intiladi. Shu nuqtai nazardan, ikki roman orqali o'zbek adabiyotida ayolning taqdiri va gender muammosining turlicha badiiy talqini, shuningdek, milliy madaniyat va shaxsiy erkinlik o'rtasidagi qarama-qarshiliklar aniq ko'rsatildi.

Natijalar shuni tasdiqladiki, adabiyot orqali ayol obrazini o'rganish nafaqat badiiy, balki ijtimoiy va madaniy jihatlarni ham chuqur anglashga imkon beradi. Tadqiqot ayol taqdiri, gender muammosi va milliy mentalitet o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi, bu esa o'zbek adabiyoti va jamiyatini yanada kengroq kontekstda tushunishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Qurolboy qizi Z. Oyimtilla. – T.: Adabiyot nashriyoti, 2015.
2. Mirzo I. Bonu. – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2010.
3. Hardy T. Tess of the d'Urbervilles. – London: Penguin Classics, 2006.
4. Khot M. Gender and literature: the role of women in society. – New York: Routledge, 2012.
5. Said E. Culture and imperialism. – London: Vintage, 2003.
6. Karimova N. O'zbek adabiyotida ayol obrazining rivojlanishi // *O'zbek tili va adabiyoti*. – 2018. – T. 4. – № 2. – B. 45–53.
7. Qizi H. Z. M. Women's roles and gender portrayal in Thomas Hardy's works // *Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali*. – 2024. – T. 2. – № 57. – B. 344–347.
8. Hamzayeva Z. Bonu romanida ayol obrazining dekadentizm nuqtayi nazaridan talqini: ijtimoiy inqiroz va qadriyatlar ziddiyati // *Zarubezhnaya lingvistika i lingvodidaktika*. – 2025. – T. 3. – № 2. – B. 17–22.
9. Qizi H. Z. M. Taqdir, axloq va ayol qismati: "Tess of the d'Urbervilles" va "Bonu" romanlarining qiyosiy tahlili // *Research Focus*. – 2025. – T. 4. – maxsus son 1. – B. 184–186.
10. Hamzayeva Z. "Tess of the d'Urbervilles" va "Bonu" romanlarida sof va jamiyatda ustuvor axloqiy tamoyillar ziddiyati // *Acta NUUZ*. – 2025. – T. 1. – № 1.4.1. – B. 332–333.